

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel Q. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“.
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

CORN. DE JONG ATELIER VOOR MODERNE FOTOGRAFIE Zeestraat 63 :: Den Haag :: Tel. 6038

INHOUD: Portugeesche Toestanden. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Litt. Overzicht. — Leestafels. — Passagierslijst. — Mededeelingen.

Portugeesche Toestanden.

Zooals men uit mededeelingen in de bladen heeft kunnen zien, mobiliseert thans ook Portugal en kan verwacht worden, dat dit Rijk zich zal scharen aan de zijde van Duitschland's vijanden.

In verschillende bladen las ik uitlatingen als zouden de geallieerden niet veel hebben aan een dergelijken bondgenoot, weer anderen gaven als hun meening te kennen, dat het groote Deutsche rijk zich van zulk een vijand meer niet veel zou aantrekken; ik voor mij geloof, dat zij, die zóó denken, zich vergissen, want hoewel het Portugeesche leger niet groot is — de gansche sterkte op oorlogsvoet bedraagt niet meer dan 150000 man — moet men de militaire waarde er van niet onderschatten, daar deze steunt op de vele aangeboren krijgsmans-eigenschappen van den Portugeeschen soldaat, een gevolg van de omstandigheid, dat Portugal een volk is geweest, dat eeuwen lang een groot deel der wereld heeft beheerscht.

De Portugeesche soldaat is van nature bijzonder dapper, beschikt over een groot uithoudingsvermogen en is bescheiden in zijn eischen. De Portugeezen zijn over het algemeen goede schutters en uitnemende ruiters. Verrassende staaltjes zag ik hiervan in de Portugeesche kolonie Mozambique, in welke hoofdstad, Lorenzo-Marques, ik ongeveer een jaar lang heb gewoond. Verschillende malen woonde ik de oefeningen bij der daar gestationeerde cavalerie, in het zeer geaccidenteerd terrein gehouden, en steeds trof mij de zeer groote durf bij hun rijden.

Jammer genoeg missen de Portugeezen echter de grootste aller militaire deugden: discipline. Daarvan hebben zij slechts een zeer elementair begrip.

Dat dit zoo is, wijd ik geheel aan de bijzondere toestanden, welke in Portugal hebben geheerscht en nog heerschen.

Zelfs aan de meest bescheiden eischen van den Portugeeschen soldaat werd dikwijls niet voldaan, en als gevolg daarvan heeft hij zelf moeten zien hoe hij aan den kost kwam. Het kan dus geen verwondering wekken, dat hij zodoende geen begrip heeft van discipline. Discipline toch heerscht slechts daar, waar geregelde toestanden zijn, doch vele toestanden, zoowel in Portugal als in de Portugeesche koloniën, te wenschen over lieten en nog laten, daar kan het niet anders of het begrip „discipline“ moet er ernstig onder hebben geleden.

Ter verduidelijking deel ik hier enkele staaltjes mede, die ik zelf in de bovengenoemde kolonie eenige jaren geleden bijwoonde. In den tijd toen ik te Lorenzo-Marques vertoefde, sprak ik er nog al eens met de officieren van het garnizoen. Op zekeren keer kwam ik een dezer heeren, die een wandelrit deed, tegen. Mij ziende, hield hij zijn paard in en begon een praatje in de Fransche taal, welke hij vrij goed meester was.

Onder meer hadden wij het over de uitbetaling der soldij. Hij vroeg mij of die in mijn land geregeld plaats had. Toen ik hem antwoordde, dat die bij ons nimmer een dag mankeerde, zeide hij: „Hoe geheel anders is het bij ons, ik heb al in geen maanden een centime gezien.“

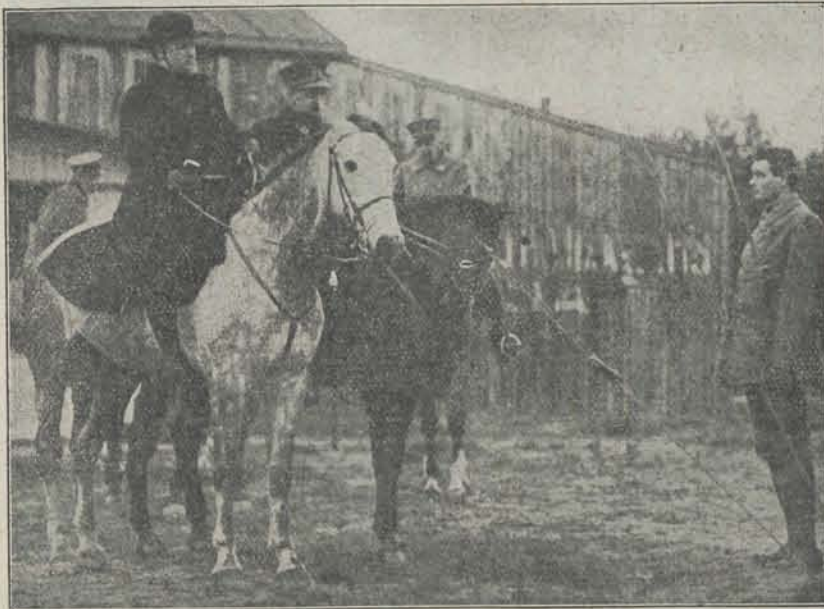
Onwillekeurig gleed mijn blik over het prachtige volbloedpaard, dat hij bereed, waarop hij in eens zeide: „Nu vraagt u zich af, hoe het mogelijk is, dat ik, niettegenstaande dat, zulk een schoon paard berijden kan?“ Ik lachte eens, waarop hij vervolgde: „Heureusement il y a

des accomodements.“ Zie, ging hij voort, elke maand gaan van hieruit detachementen het binnenland in, om bij de kaffers de hutbelasting op te halen.

Om beurten worden de officieren bij die afdeelingen ingedeeld, en daar de regeering ons niet altijd betaalt en wij toch moeten leven, zijn wij wel genoodzaakt het ons toekomende van die belastinggelden af te nemen. Daar de opbrengst dier belastingen voor een groot deel voor zulke doeleinden wordt gebruikt, kan het niet anders

Dat nu wel niet, was zijn bescheid, 't is daardoor alleen zooveel duurder geworden.

De groote zorgeloosheid in het beheer der financiën van het Rijk scheppen dergelijke toestanden, die hun na-deeligen invloed overal doen gelden en niet het minst lijdt daaronder 's lands weermacht. Dat deze nog een factor is, waarmede rekening gehouden moet worden, ligt, zooals ik reeds zeide, aan de groote soldateneigenschappen, die het volk bezit en die ten deele het gemis aan discipline

H. M. KONINGIN WILHELMINA TE PAARD OP INSPECTIE, EEN MILITAIRE TELEGRAPHIST ONDERVRAAGEND.

of men beschouwt dat geld meer als persoonlijk dan als staats eigendom. Een gevolg hiervan is al weer, dat die belastingen dikwijls op zeer hardhandige wijze werden geïnd, zoo dat die reizen wel eens op rooftochten geleken.

Een ander staaltje, dat wellicht nog beter de eigenaardige verhoudingen in een Portugeesche kolonie weergeeft, is het volgende: Gedurende den oorlogstijd tusschen Engeland en de Zuid-Afrikaansche republieken werd van uit Lorenzo-Marques heel wat oorlogscontrabande naar Transvaal gesmokkeld, en zooals te begrijpen is, verzette Engeland zich daartegen zooveel het kon. Immer bevonden zich aan het station der Zuid-Afrikaansche spoor verschillende Engelsche spionnen, om op te letten wat er naar boven (het hooger gelegen Transvaal) ging.

Van hun kant hadden de boeren echter agenten, wier taak was, door omkoopning te bewerken, dat de douane-ambtenaren op het gewenschte oogenblik een oogje toe zouden knijpen. Dit was in een land, waar de salarissen der ambtenaren niet altijd geregeld worden betaald, niet zoo heel lastig.

Een dier agenten sprak ik soms op straat, waar hij mij dan een enkele maal van zijn smokkelervaringen vertelde. Toen ik hem weer eens ontmoette, zeide hij mij, hoe jammer het was, dat de Engelschen een spaak in het wiel hadden gestoken.

Ik vroeg hem wat hij bedoelde, waarop hij mij vertelde, dat de Britsche consul bij den gouverneur had geprotesteerd tegen het smokkelen van allerlei oorlogstuig naar de republieken. Ik zeide daarop: nu is dat zeker uit!

Hij lachte fijntjes en antwoordde, dat de gouverneur, om de Engelschen tevreden te stellen, alle douane-ambtenaren door officieren had doen vervangen, om daarmee voor goed een eind te maken aan het verboden bedrijf. In volle overtuiging gaf ik toen als mijn meening te kennen, dat het smokkelen nu natuurlijk onmogelijk was geworden

vergoeden.

In alle takken van het staatsbedrijf treft men die groote zorgeloosheid aan, het volgende staaltje geeft er eenigszins een beeld van:

Op zekeren dag wandelde ik met een kennis, een consul van een der groote Rijken, in de omgeving van Lorenzo Marques. Hij vertelde mij, dat zijn regeering hem had opgedragen een onderzoek in te stellen naar een landgenoot, drager van een der oudste namen, die voor jaren een toevlucht had gezocht in deze streken, nadat hij in het vaderland eer en fortuin had verspeeld. Thans werd naar hem gezocht om hem een groote erfenis af te dragen.

De consul vertelde mij, hoe moeilijk zulk een opdracht was, want, zeide hij, in deze streken vindt menigen vergeten een graf, die vroeger titels en waardigheden had. Terwijl hij sprak, blijft hij in één richting turen. Ik volg zijn blik, en ik zie in het struikgewas een man schijnbaar liggen slapen. Ik wil er heen. Hij houdt mij terug, en zegt: „De man is reeds dood, 't is fiebra-perniciosa, waaraan hij stierf; zie slechts naar de blauwe kleur van zijn gelaat. Het is een kwaadaardig soort van typhus-koorts. Die kwaal is bijna immer doodelijk hier; toch maakt zij door de onbekwaamheid der Portugeesche doctoren meer slachtoffers dan wel noodig was. In dezen tijd, 't was toen Augustus, met Juli de warmste en vochtigste, en daardoor ongezondste maanden van het jaar, stijgen 's avonds de vergiftige dampen uit den bodem op, en wee hem, die dan den nacht buitenshuis doorbrenghet.“

Nu zal ik u laten zien, zeide hij, hoe zoo iemand hier verdwijnt, zonder dat men ooit weet, wie hij was.“

Hij wandelde daarop met mij naar den naastbij gelegen politiepост. Daar deelde hij mede, wat wij hadden gezien. Wacht nu af, zeide hij.

Eenige oogenblikken daarna kwam een politie-korporaal met een viertal kaffers opdagen. Deze laatsten voerden een grooten kruiwagen en een viertal schoppen met

zich mede. Wij zezen den weg. Op de plaats aangekomen, werd de man door middel van de schoppen in den wagen gelegd en ging de stoet weer voort, nu naar het kerkhof toe.

Op weg daarheen werd vóór het in de nabijheid ervan gelegen hospitaal stil gehouden. De doctor, die van het geval al telephonisch was onderricht, kwam even buiten, keek in den wagen, gaf een teeken, en toen ging het weer voort, naar het kerkhof.

Daar aangekomen, werd de wagen in een lijkenhuisje gereden en een paar minuten daarna ving de begrafenis reeds aan.

Men had den man in een ruw houten kist gelegd, die op een berrie werd gedragen.

„Nu komt het curieuste nog,” zei mijn vriend, „let nu wel op, men gunt hem niet eens de kist.”

Vol medelijden met den onbekende, die op zoo treurige wijze werd begraven, hoe ver wellicht van maag of vriend, volgde ik den stoet naar een afgelegene deel van het kerkhof, waar al reeds een tiental kuilen waren gegraven. „Gij ziet, die gevallen komen hier meer voor”, zeide de consul, „daarom rekent men er op.”

Voor een der kuilen gekomen, hielden de dragers stil. Een paar kaffers tilden de kist aan de hengsels op en..... tot mijn schrik, draaiden zij deze daarna boven den kuil om. Met een doffen plof viel het kadaver er in.

Een emmer ongebluschte kalk er over uitgestrooid, en afgeloopen was de plechtigheid.

„Begrijpt gij nu, hoe lieden hun gansche indentiteit hier verliezen?” vroeg mijn geleider. „Zooals zij zijn, gaan zij in de kist, geen enkele poging wordt aangewend, om zich van hunne afkomst te vergewissen.”

De Portugees paart aan een groote mate van zorge-

DE KONING VAN ENGELAND MET GENERAAL FRENCH BIJ DE TROEPEN AAN HET FRONT.

loosheid de andere eigenschap, die deze gewoonlijk vergezelt: oppervlakkigheid. Bij alles, wat de Portugees doet, treft dit, ja, tot zelfs in zijne beleefdheidsvormen. Evenals de Spanjaard, is de Portugees zeer hoffelijk; zijn courtoisie is echter van zeer bijzonderen aard. Het volgende staaltje daarvan, dat mij is overgekomen, lijkt mij de moeite van het vertellen wel waard:

Een officier van het garnizoen had mij eens uitgenoodigd bij hem het noenmaal te gebruiken.

Ik had zijn uitnoodiging aangenomen, en toen ik bij hem zat, viel mij een aan den wand hangenden, prachtig geciseleerden hartsvanger op.

Ik vroeg dien te mogen bezien. Dadelijk werd hij mij ter hand gesteld.

Ten zeerste bewonderde ik het fijne staal en de prachtige bewerking er van. Toen ik het wapen dankend teruggaf, zeide mijn gastheer: „à votre disposition.” Niettegenstaande ik veel malen bedankte, werd het wapen mij steeds weer ter hand gesteld, en ten einde raad, nam ik het mee.

Nadat ik afscheid genomen had, was mijn eerste gang naar den consul toe. Dien vroeg ik raad wat nu te doen, want het prachtige geschenk bezwaarde mij zeer. Mijn plan was, in ruil een ander geschenk aan te bieden.

De consul echter lachte, tot hem de tranen over de wangen liepen. Hij zeide: Zoo'n aanbieding van een Portugees is niet ernstig gemeend. Geen oogenblik heeft hij gedacht, dat u den hartsvanger medenemen zoudt. Zijne woorden waren slechts een beleefdheidsphrase, niet meer. Ik denk, dat hij met het geval veel meer verlegen is dan u; werkelijk bepeinst hij nu, hoe hij dat wapen, zonder een gek figuur te slaan, terug kan krijgen. Het beste wat u kunt doen, is met het wapen naar hem terug te gaan,

en hem te verzekeren hoezeer gij het op prijs hebt gesteld, een zoo kostbaar bezit, hem ter eer, een tijd lang het uwe te hebben mogen noemen.

Ik weer terug.

Van vere zag de Portugees mij al komen. Den dolk hield ik zoo, dat hij dien moest zien. Toen hij het wapen, een familiestuk, herkende, zag ik hoezeer hem dit verheugde. Ik liet hem echter niets bemerken, maar sprak mijn dank uit voor het genot, dat het tijdelijke bezit mij had geschonken. Met een diepe buiging nam hij het weer aan, terwijl hij mij verzekerde, dat van nu af het wapen een meer dan bijzondere beteekenis voor hem had verkregen.

Toen ik daarna afscheid van hem nam, en op het punt stond om heen te gaan, bood hij mij plotseling den ponsjaard weer aan, terwijl hij zeide: „A votre disposition.”

Zooals te begrijpen is, ben ik er toen niet meer op ingegaan.

Den Haag.

J. VAN HAAFTEN.

Uit de O. I. Mail.

De Gezondheidstoestand.

Het cholera-rapport van 11 Nov. j.l. luidde:
Bijgekomen 9 Oosterlingen.
Overleden 1 Europeaan en 8 Oosterlingen.
Hersteld 1 Europeaan en 1 Oosterling.
Blijven nog in behandeling 6 Europeanen en 7 Oosterlingen.
Te Buitenzorg is begin dier maand ook een geval van cholera geconstateerd.

De Haagsche Commissiebank

37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage

Effecten - Coupons - Beleening

Prolongatie - Deposito - Cheques

Safe-Inrichting.

P. G. JANSSEN'S

Luxe Verhuur Auto's,

iedereen dag disponibel voor ritten door **BELGIË**

Auto's voor Trouwgelegenheid
.....Maand-Auto's.....

Eenig Adres:
**Koninginnegracht
1c,**
over Hoofdingang Dierentuin.

Men lette op Telefoon No.
H 852 en H 404.

Middelbare School v. Handel en Administratie.
LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPESTRAT 11
SPECIALITEIT IN
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELN - VULPENHOUDERS
ROEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
STAMPENRIJCHTING

PLAAT- EN KUNSTHANDEL

Spiegel- en Lijstenfabriek

GEKLEURDE EN ZWARTE GRAVURES EN ETSSEN
IN RUIME KEUZE.

Billijke prijzen voor het Encadreeren van Olieverfschilderijen,
Gravures, Foto's, Platen, Teekeningen, enz.

P. J. CRAMWINCKEL Jr.
PIET HEINSTRAT 36, TEL. No. 1906-

Speciaal ingericht voor Export naar de Tropen.

VELE ATTESTEN VAN INDISCHE FAMILIES.

Het onderzoek is thans zoover gevorderd, dat op uitgebreide schaal proeven genomen zullen worden op open. Men is thans bezig met den aanmaak van een groot aantal kleine hokken, waarin de proef-apen geïsoleerd zullen worden.

De Droogte.

Ook uit de Lampongs berichten over de droogte, die zich daar zeer laat gevoelen. De menschen hebben het nog niet beleefd, dat er in vier maanden geen druppel viel. Men hoopt op regen, want de thee en de koffie staan er slecht voor. De rubberboomen groeien onder de droogte uitstekend, maar de productie van de latex is verminderd.

Hoe men te Plered regen maakte.

Uit Plered schreef men van Inlandsche zijde aan het „Bat. Nieuwsblad“:

Vrijdag 30 October j.l. heeft men te Plered een kattenoptocht georganiseerd, om er regen mede te maken. In tegenstelling met hetgeen in dit blad daarover reeds is geschreven, liet men hier de processie niet bij nacht, doch overdag trekken, en wel beginnend met het uur, toen de djoemaat-bijeenkomst in de mesdijid was uiteen gegaan. Dit bij-dag-houden der plechtigheid vond zijn reden voornamelijk hierin, dat de optocht, wjl die gehouden werd op een bijzonderen dag — bovenbedoelden Vrijdag was tevens lebara ragoeng, de groote dag der bedevaart — veel belangstelling zou trekken, en de politie geen vergunning kon geven om ze des nachts te doen plaats hebben.

Aan de plechtigheid namen verschillende desa's deel, zoodat niet één doch meer katten werden rondgedragen. In kleurig versierde kooien in den vorm van djolis, waarin men de vorstelijke offerbloemen in Solo en Djokja vervoert, wordt pges nu eens door twee, dan weer door vier jongens gepikoeld. Met deze geklauwde jubilarissen liet men een volledig stel gamelans, angkloengs en dodogs met de noodige muzikanten trekken, zoodat deze iringan oetjing, zooals de Soendanees de plechtigheid noemt, nog wel gezien en gehoord mocht worden.

De optocht duurde van 2 tot 5 uur, en werden in dat tijdsverloop enorme afstanden langs desa's en sawahs afgelegd. Het ging daarbij zoo vroolijk toe, dat iedere deelnemer flink nat werd.

Dienzelfden avond is een flinke regenbui gevallen, wat het bijgeloof bij het volk voorzeker niet weinig heeft versterkt.

Gul Indië.

Bij het Centrale Comité te Batavia tot leniging van den nood in Nederland en Nederlandsch-Indië zijn sedert de vorige opgave nog de volgende bedragen ingekomen:

- f 1.500.— storting van het Comité te Malang.
- „ 11.052,28 2de storting van het Comité te Semarang.
- „ 2.000.— storting van het Comité te Cheribon.
- „ 12.000.— 2de storting van het Comité te Batavia.
- „ 600.— storting van het Gewestelijk Comité te Pamekassan.
- „ 459.— storting van het Sub-comité te Salatiga.
- „ 397,50 storting van het Comité te Banjoemas.
- „ 50.200.— storting van het Comité te Soerabaja.
- „ 271.— storting van het Comité te Padang.
- „ 1.000.— 2de storting van het Comité te Madioen.
- „ 2.000.— 2de en 3de storting van het Comité te Bandoeng.
- „ 16,03 collectebus hotel Boeroeboeoeur te Magelang.
- „ 200.— bijdrage van het Ambonsche Studiefonds.
- „ 110.— collecte te Samarinda.
- „ 92.— bijdrage van het Bestuur afdeeling Grisse van het Ned. Ind. Onderwijzersgenootschap.

makende met de reeds vroeger verantwoorde bijdragen een totaal van f 156.911,50. Gedurende de afgelopen week werd een bedrag van f 100.000.— telegrafisch overgemaakt naar de Nat. Steun-commissie te den Haag, zoo-

Voor de noodlijdende Belgen werd tot 6 November te Soerabaja alleen reeds ingeteekend voor een totaal bedrag van f 37000.

Per s.s. „Ophir“ zijn weder 58 kisten gedragen kleeven voor de noodlijdenden naar Nederland verzonden, waarbij 24 van buiten Batavia, terwijl in de Batavia-zending ook nog heel wat pakkettenetaoin taoin etaoin shrdlu etaoin van andere plaatsen ontving.

Totaal werden er nu met drie schepen verzonden 73 plus 64 plus 58=195 kisten.

Het kleding-comité (Menteng 15 Weltevreden) blijft gaarne zendingen ontvangen en inlichtingen verstrekken voor rechtstreeksche verzending naar Nederland.

Steun aan de Nederlandsche en Indische nijverheid.

De „Javabode“ schrijft:

Onlangs is reeds melding gemaakt van de op last van den minister van Koloniën uitgevaardigde aanschrijving om krachtigen steun te verleen aan de nationale nijverheid vooral in de tegenwoordige ernstige tijden.

Op deze zaak is de regeering dezer dagen in eene aanschrijving aan de betrokken autoriteiten teruggekomen en zulks naar aanleiding van berichten van den minister van koloniën, dat verschillende handelshuizen, welke rechtstreeks uit Indië voor rekening van den lande bestellingen hadden ontvangen, zich tot hem hadden gewend met het verzoek om gunstiger voorwaarden dan waarop de bestellingen waren aangenomen, in verband met de ongunstige tijdsomstandigheden.

Daar gevreesd werd dat de leveranciers anders geen uitvoering zouden geven aan de ontvangen bestellingen, werd aan hunne wenschen, bestaande in eene tegemoetkoming in de hooge vrachttarieven en in de uit den oorlogstoestand voortvloeiende bijzondere risico en de daarmee verband houdende hoogere premie van verzekering, gevolg gegeven.

In deze feiten heeft de minister aanleiding gevonden zijne afkeuring uit te spreken over het doen van bestellingen uit Indië buiten tusschenkomst van het ministerie en tevens gewezen op het groote belang om ter bevordering van de nijverheid in moederland en koloniën benodigde goederen zooveel doenlijk van daar en niet van elders te betrekken.

Aan het bestellen van goederen door tusschenkomst van het ministerie, waarmede afdeeling F van dat bureau en ook het aan het ministerie toegevoegd technisch bureau zich belasten, zijn ongetwijfeld verschillende voordeelen verbonden, als behoorlijk toezicht op aanmaak en uitvoering der levering, transport op de voordeelige voorwaarden van het met de Nederlandsche stoomvaart maatschappijen gesloten contract, enz. Dat desondanks de Indische administraties bij herhaling goederen rechtstreeks uit Europa bestellen, moet, naar ons bij herhaling verzekerd is, in hoofdzaak oorzaak vinden in den geruimen tijd, die bij gebruikmaking van de tusschenkomst van het ministerie verstrijkt tusschen de bestelling en de levering.

Proefstations.

De jaarlijksche bijeenkomst van het personeel der particuliere proefstations en van de technische ambtenaren van het Departement van landbouw, werd ditmaal op 27 en 28 October te Djocja gehouden. Als Voorzitter fungeerde Dr. Kerbosch, terwijl Dr. Ultée als secretaris optrad.

De voorzitter kon, zeer tot zijn genoegen, constateeren, dat ook dit jaar de opkomst zeer goed te noemen was, wel een bewijs hoezeer deze vergaderingen in den smaak vallen. Steeds meerdere instellingen zenden afgevaardigden naar deze bijeenkomsten: zoo was ditmaal ook het Kon. Magn. en Meteorol. Observatorium vertegenwoordigd.

In afwijking van de beide vorige malen werd thans een hoofdonderwerp: „de selectie“ besproken, doch daarnaast stonden ook enkele andere onderwerpen op het programma. Voor den eersten ochtend luidde dit:

1. Dr. F. C. von Faber, Grondslagen der Selectie.
2. P. van Leersum, Selectie van Kina.
3. Dr. P. Cramer, Id. van Hevea en Koffie.
4. C. P. Cohen Stuart, Id. van Thee.

DUITSCHER GEWONDEN IN EEN FRANSCH KLOOSTER DOOR MONNIKEN VERPEEGD.

dat thans reeds f 150.000.— naar Nederland konden worden overgemaakt.

Bericht werd nog ontvangen van de oprichting van Comité's te Pamekassan, Banjoemas en Kotta Radja.

Hillmer & Co.

Noordeinde 58. Tel. 1667

PIQUÉ HEMDEN
f 2.75, f 3.50, f 4.- f 4.50.

Engelsche Hemden
steeds de nieuwste Dessins
van af f 2.50.

Rijke keuze DASSEN.
Gemaakte en Zelfbinders.

Schill & Capadose

Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVERZEKERING.

**Dames- en Kinderkleding
naar maat.**

Elegante Staalcollecties en Mode-Journalen
Moderniseeren.....Repareeren

Mad^{me} v. d. VELDE, Jac. Gillesstraat 29, - DEN HAAG.

GESCHER & KEMPER

ROTTERDAM - BREDA

AMSTERDAM - ARNHEM

TAPIJTHANDEL
EN COMPLETE
MEUBILEERING

VLAMINGSTR: 22. DEN HAAG

N.V. Kleermakerij voorh. C. J. THEUNISSEN
HUIS EERSTE RANG

Noordeinde 39 - Telefoon HAAG 3190. - 's-Gravenhage

PRIMA ENGELSCHER STOFFEN.
SNIT EN STOF GEGARANDEERD.
AMBTSGEWADEN, HOFKLEEDING, LIVREIËN.
ABONNEMENTEN

Beleefd aanbevelend, G. H. PEETERS, Directeur

WAT DE INLANDER ZEGT.

Mohammedaansche opleving.

Het verslag in de „Oetoesan-Hindia" van de algemeene vergadering der vereeniging „Mohamadijah", te Djokja gehouden, geeft ten duidelijkste het bewijs, dat thans in de Inlandsche Mohammedaansche wereld een zekere geest van opleving vaardig is, die er naar streeft om den godsdienst van den profeet bij het volk meer populair te doen zijn, dan thans reeds het geval is. Tot bereiking van het doel was de vergadering terecht van oordeel, dat het vooreerst noodzakelijk is om de wijde kloof tusschen het abangan- en moeti han volk te overbruggen.

Met Moeti han afgeleid van poetih, wit, wordt aangeduid die gemeente, waartoe uitsluitend behooren die menschen, die zich met de beoefening van den godsdienst onledig houden, terwijl de andere menschen, die wel Mohammedanen zijn krachtens hun geboorte, doch eigenlijk maar heel weinig van den godsdienst weten, onder de groep der abangan — abang — rood — worden gerangschikt.

Waar nu de ontwikkelde Inlanders, van wie men voor den vooruitgang van land en volk het meest verwacht, tot de groote groep der abangan behooren, is het zeer juist gezien van de mannen van Mohamadijah, om beide categorieën van menschen, moeti han en abangan, in de vereeniging tot elkaar te brengen.

Het heele Inlandsche volk is thans overtuigd van de noodzakelijkheid van den steun en medewerking van de ontwikkelde landgenooten. De aanwezigheid der twee bekende figuren uit de B. O.-beveging, nl. Mas Dwidjosewojo en de dokter-Djawa Waidin Soedirohoso, op de groote bijeenkomst te Djokja der vereeniging „Mohamadijah", is wel de beste waarborg, dat de gewenschte verbroedering tot stand zal komen niet alleen, doch ook de noodige vruchten zal afwerpen tevens.

De vereeniging „Mohamadijah" is een zuiver Mohammedaansche godsdienstgenootschap, dat er naar streeft om den Islam bij het volk meer populair te doen zijn. Nu is het bekend, dat bij het merendeel der Javaansche bevolking de grondslag Boeddisme, bij haar door de voorouders gelegd, zoo hecht blijkt, dat de Islam al heel moeilijk bij haar diep zou kunnen doordringen, tenzij die godsdienst in meer gereformeerden vorm haar wordt toegediend.

De Islam, zooals die door de santri's, waartoe de oprichters van „Mohamadijah" behooren, wordt beleden, is streng orthodox. De samenwerking nu tusschen santri's en ontwikkelde Inlanders in de vereeniging zal dit jonge genootschap in staat stellen om den godsdienst zoodanig te hervormen, dat deze bij het volk populair wordt.

Doch die hervorming in het geloof zal niet zonder strijd tusschen oud en jong plaats hebben. Op de meergenoemde bijeenkomst reeds werd er duchtig gedebatteerd tusschen de kaemkolot en kaemmoeda, toen de methode van onderwijs-geven in de pondoks aan een bespreking werd onderworpen. Doch hoe het ook zij, de onervarenheid op het gebied van het vereenigingsleven bij de voormannen der „Mohamadijah" en hun sterke drang, om middels de vereeniging den godsdienst een algemeener en grondiger beoefening te doen deelachtig worden, zal hun er toe brengen om den steun en de medewerking der ontwikkelde landgenooten zich te verzekeren. Dan zal de hervorming ook in den godsdienst langs den weg der geleidelijkheid feit gaan worden.

„Het belang van den ontwikkelde Inlander als leider van de verschillende bewegingen in de Inlandsche wereld brengt mede, dat hij ook zijn weten en kunnen zal moeten wijden aan het richting-geven aan de jonge vereeniging „Mohamadijah". Zonder de leiding van den ontwikkelde landgenoot toch bestaat er gevaar, dat de vereeniging van orthodoxe Mohammedanen zou vervallen in fanatisme, wat de algemeene volksbeweging ten zeerste zou schaden. Het ligt dan ook volkomen op den weg van een wijs regeeringsbeleid, om de bemoeienis der verlichte Inlanders in het godsdienstgenootschap in de hand te werken."

Alzoo Ki Wiroloketo in het „Bat. Nieuwsblad."

Twee Lezingen door Inl. vrouwen.

„S. P. H. Vliegende Wieler" schrijft in de „Sinjar Djawa", dat hij reeds twee keeren op de Koloniale Tentoonstelling te Semarang een lezing gehoord heeft door Inlandsche vrouwen gehouden. Jammer is het, meent hij, dat op een plaats als Semarang zoo weinig Inlanders en nog veel minder Inlandsche vrouwen die lezingen gehoord hebben. Vél werd daar ten gehoor gebracht, wat waardig is door onze vrouwen ter harte genomen te worden. Jammer ook, dat vooral de laatste lezing op de Koloniale Tentoonstelling gehouden werd en niet op een andere plaats, waar de Inlanders zonder entree konden worden toegelaten. De eerste lezing werd gehouden door Raden Adjeng Dewi Soetika uit Bandung. Zij sprak in 't Maleisch en was gemakkelijk te volgen. De regent was er met zijn gevolg aanwezig. Er waren toen meer menschen dan bij de tweede lezing. De vrouwen werden op hunne rechten en verplichtingen gewezen, opdat zij niet aan de willekeur van de mannen zouden overgeleverd worden.

De tweede lezing was van Raden Adjeng Siti Soendari, reeds wel bekend door haar pennevruchten, zoowel in Maleische als in Javaansche bladen. Zij is de dochter van Raden Ngabei Basah Roewijo Darworoto, mantri goeroe, eerst te Patjitan, nu te Brébés. Met groote droefheid volgde zij haar vader,

heeft. Latere uitdunning helpt in zulke gevallen weinig. Hij vereenigt zich in dit opzicht met een advies door gouverneur Egerton aan rubberplanters gegeven: wijde uitplanting, geen tusschenplanting met blijvende cultures, cleanweeding in de eerste jaren.

* * *

Uit hetzelfde nummer van „De West" knippen wij het volgende:

De Fransche mailboot Antilles, die Zondagmorgen hier aankwam, heeft geen vergunning kunnen krijgen om te lossen of te laden, en is dus zonder lading van hier naar Cayenne vertrokken.

Daargelaten de schade hieruit voortvloeiend voor personen, die goederen te verschepen hadden naar Cayenne, vragen wij ons af: of het verstandige politiek is om in deze tijd het scheepvaartverkeer ook maar in eenig opzicht te belemmeren? Het omgekeerde schijnt ons heel wat meer aanbeveling te verdienen. In dezen tijd moet de kolonie prijs stellen op elke verbinding met de buitenwereld, omdat men niet weet welke verbindingen op een gegeven oogenblik afgesneden zullen worden door den oorlog.

Wij zullen het bestuur dankbaar zijn, als het kan bewerken, dat als regel de mailbooten hier niet des Zondags aankomen, maar wij meenen dat het in dezen abnormalen tijd, waarin de scheepvaart reeds met de grootste moeilijkheden te kampen heeft, allerminst het juiste oogenblik is om dwingend in die richting op te treden.

* * *

Uit „De West" van 13 November:

Op initiatief van de heeren F. C. Curiel, A. S. J. Fernandes en P. Hilfman is alhier een comité in het leven geroepen tot inzameling van gelden ter ondersteuning van naar Nederland uitgeweken slachtoffers van den oorlog, onverschillig van welke nationaliteit ook.

Na uitnodiging traden tot het comité toe de heeren: ds. Boers, mr. P. Carst, C. v. Drimmelen, Th. Juda, E. B. J. Luitink, L. E. Nelson, ds. Ort, Sital Persad, pater A. Verheggen, ds. Voullaire, J. de Wilde en de voorzitter van Kon-Gnie-Tong.

Op de eerste bijeenkomst, Maandagavond, werd een dagelijksch bestuur gekozen, bestaande uit de heeren: P. Carst, voorzitter, P. A. Hilfman, secretaris en A. S. J. Fernandes, penningmeester.

De gouverneur is togetreden als beschermheer en I. da Costa als eerevoorzitter.

* * *

Hetzelfde blad schrijft over den toestand in Britsch Guyana:

„Particuliere brieven uit Demarara blijven wijzen op een optimistische stemming aldaar. Men zou haast zeggen, dat de oorlogstoestand nieuw leven heeft gebracht aldaar. Tot zekere hoogte is dit begrijpelijk, omdat de suikerprijzen geducht gestegen zijn en de suikercultuur nog steeds de voornaamste tak van bestaan is in Britsch Guyana. De fabrieken aldaar koopen suikerriet op van kleine landbouwers, voor twaalf gulden per pontlading, afgehaald. (Hoe jammer, dat iets dergelijks in Suriname nog niet gebeurt!)

Naast de uitbreiding der suikercultuur blijft men zich ijverig toeleggen op de cultures van rubber, rijst, koren, cassave, kokosnoten (coprabereiding) enz. Ook de belangstelling voor de veeteelt is toegenomen, terwijl stappen worden genomen om een geliefkoosd denkbeeld van Gouverneur Egerton te verwezenlijken: de teelt van struisvogels op de Savana's.

Naar gezegd wordt zijn de landerijen in Britsch Guyana den laatsten tijd belangrijk in waarde gestegen."

* * *

In „Suriname" van 10 November vinden wij een zeer belangrijk ingezonden stuk over het „pleegkinderen-stelsel", een euvel, dat in Suriname groote afmetingen heeft aangenomen. Het wordt inderdaad meer dan tijd, dat de overheid een onderzoek doe instellen naar den toestand der zoogenaamde „kweekjes".

Een kwart eeuw geleden deed het Surinaamsche departement van onderwijs een stap in die richting. In het verslag van het onderwijs over 1880 (Koloniaal Verslag 1881 Bijlage H¹) vinden wij eenige beschouwingen daaromtrent, toegelicht door een statistiek. Kon genoemd departement er toe besluiten het onderzoek te herhalen en een gelijksoortige statistiek samen te stellen, dan kon men alvast uitmaken of in de laatste 25 jaren het euvel al dan niet is toegenomen.

Als inleiding tot het onderzoek ware dit reeds een belangrijk gegeven.

De redactie van „Suriname" zal goed doen het onderzoek niet los te laten.

* * *

Vroeger dan andere jaren is de Surinaamsche begrooing in de Tweede Kamer aan de orde gekomen. In de avondvergadering van 17 December is zij behandeld. Wij komen wellicht op het verhandelde terug. Thans willen wij, in tegenstelling met de verschillende sprekers, alleen opmerken, dat de Surinaamsche planters wel hun goede redenen zullen gehad hebben om niet in te gaan op de voorstellen van de Rotterdamsche combinatie inzake het bacoven-vervoer; de Minister zal dan ook zoo wijs zijn geen drang op de planters uit te oefenen.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma
T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren
verkrijgbaar :

Moderne Kookkunst.

VERZAMELING

VAN

uitgezochte en beproefde Recepten, Opmerkingen over het toedienen der spijzen en wijnen, over het samenstellen van Menu's, opmerkingen over gereedschap, voorraad, enz.

BENEVENS RUIM

100 Afbeeldingen
van Opgemaakte Schotels

EN EEN

ALPHABETISCH REGISTER

BEWERKT DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Cuisinier te 's-Gravenhage.

BEKROOND MET DE GOUDEN MEDAILLE

op de Voedings-Tentoonstelling te Parijs 1889

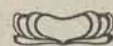
en de Kookkunst-Tentoonstellingen te

Antwerpen 1889 en 's-Gravenhage

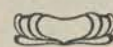
1892 en met het Eere-Diploma

op de Tentoonstelling te

's-Gravenhage 1905.

8ste veel vermeerderde en verbeterde druk.

Prijs: ingenaaid f 3.00

gebonden - 3.50

omdat zij te Patjitan zooveel vrouwelijke leerlingen moest achterlaten, die haar met groote liefde aanhingen. In elk geval heeft zij daar de vrouwen wakker geschud en op haar nieuwe woonplaats zal zij ook wel niet nalaten haar groote gaven ten bate van de Inlandsche maatschappij aldaar en van de vrouwen in 't bijzonder, dienstbaar te maken. Zij sprak op de tentoonstelling in 't Javaansch, fijn beschaafd. Een betere propagandiste om de gemoe-deren wakker te schudden en voor de zaak der vrouwen te ijveren kon bezwaarlijk gevonden worden. Zij sprak over het nut en de noodzakelijkheid van het onderwijs ook voor de vrouwen en in verband hiermee over de betere verhoudingen in het huwelijk tusschen man en vrouw, vervolgens over de opvoeding der kinderen, over het huishouden, het koken, enz. Als een zweepslag waren hare woorden ook aan de mannen gericht, want wat zij zeide was zoo waar. Toch moeten wij voorzichtig zijn, waarschuwt „Wieler”. Zeker, de vrouwen moeten even goed onderwezen worden als de mannen, maar daarom behoeven de vrouwen zich nog niet meester te maken van be- trekkingen, die tot nu toe door de mannen bekleed wor- den. Stel u eens voor, dat het Gouvernement haar ook als helpers en mantris bij den opiumverkoop ging aan- stellen! Waar zouden dan al die mannen heen moeten, die nu in dezen tak van dienst voor zich zelven, voor vrouw en kinderen een bestaan vinden? Zeer zeker is 't voor ons, mannen, goed een vrouw te trouwen, die onderwezen is, maar wij dienen in de eerste plaats te letten op de deugd- zaamheid en godsdienstigheid der vrouwen, twee voor- waarden voor huwelijksgeluk, waarop, naar schrijvers oor- deel, nog meer de aandacht gevestigd moet worden.

In de „Bintang Soerabaja” wordt over deze lezing nog het volgende vermeld: Wat het onderwijs be- treft, zou spreekster willen, dat er meer Inlandsche meis- jesscholen opgericht werden: wat in Ned. Indië ten deze bestaat, kan de vergelijking niet doorstaan met hetgeen reeds in Britsch Indië werd gedaan.

Vrouwelijke Inl. Klerken.

Nu reeds, zoo schrijft de „Pewarta Soerabaja”, worden vrouwelijke Inlandsche klerken op gouvernements- bureaux aangesteld, o.a. Raden Adjeng Soedjat- mi, als klerk op het postkantoor te Kendal. Nu zijn het slechts nog vrouwen van hooge afkomst, die aangenomen worden, maar hoe zal 't gaan, als ook vrouwen uit het volk zich aanmelden?

De „Perniagan” vermeldt ook al, dat Raden Njai Wiria en Omi uit Bandoeng op het postkantoor aldaar aangesteld zijn op een daggeld van f1.50. Zij hebben de lagere school afgehoopen en het z.g. klein-amb- tenaarsexamen afgelegd.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Chineesche officieren in N.-I.

Aan de Chineesche officieren wordt wel eens laksheid en onverschilligheid toegeschreven, maar daartoe bestaat dan ook wel aanleiding. Ziehier al weer een staaltje, zoo schrijft iemand in de „Perniagan”, die zich „Pub- liek” teekent. Hij bracht op zekeren avond een be- zoek bij Lim Hap Ho, wijkmeester te Cheribon, iemand, die als rechtschapen bekend staat en veel doet in het belang van de bewoners van zijn wijk. Zij spraken eerst over particuliere zaken en daarna meer over de alge- meene belangen van de Chineezzen ter hoofdplaats Cher- ibon. Hij vertelde toen o.a. dat een week geleden het hoofd der Arabieren aldaar, Hadji Machmoed, die tevens president is van de S. I. te Cheribon, hem had meedeeld, dat hij een brief had ontvangen van een ge- wezen opium-mantri, die kort geleden uit zijne be- trekking was ontslagen. In dezen brief werd gewaarschuld dat de Chineezzen van Cheribon van plan waren de Ara- bieren te vermoorden en wel, omdat een Chineesche jon- gen, behoorende tot een Chineesch wajang-gezelschap, dat op het plein van de Kanoman zijne vertooningen gaf, door een Arabier geslagen was geworden. Van deze zaak had hij, de Arabier, dadelijk mededeeling gedaan aan den regent; en ook de assistent-resident werd er van verwittigd, opdat, bij een mogelijk uitbreken van relle- tjes tusschen Chineezzen en Arabieren, de laatsten niet de schuld daarvan zouden krijgen. Maar Lim Hap Ho voornoemd had ook niet stil gezeten, toen hij deze mede- deelingen van den Arabier vernomen had. Hij gaf hiervan kennis aan den oudsten wijkmeester, Khoe Kwe Tjie, om daarover aan den Majoor, het hoofd der Chineesche officieren, te rapporteeren. Beiden gingen toen naar den majoor, die evenwel niet thuis was, doch op zijn buiten te Leuweung Gadja vertoefde. Zij gaven hem toen per telefoon van het geval kennis. Eerst den volgenden dag liet de majoor door de telefoon weten, dat hij den lui- tenant, The Wie Tong met het onderzoek en de verdere afwikkeling der zaak belast had. The Wie Tong vond 't blijkbaar niet noodig zich er zelf mee te bemoeien en achtte 't voldoende, dat de wijkmeesters het maar aan den assistent-resident rapporteerden. Khoe Kwe Tjie voornoemd is dan ook naar het assistent- residentiebureau geweest om het hoofd van plaatselijk bestuur te spreken en te trachten door een tijdig inrij- pen ernstige gevolgen te voorkomen. Maar de assistent- resident hechtte weinig waarde aan deze mededeelingen, beschouwde den brief van den gewezen mantri als door een halven gek geschreven en vertrouwde er wel op, dat de Chineezzen geen ruzie zouden maken of zoeken. De even genoemde wijkmeester kon verder niets doen. Nu

had hij, Lim Hap Ho, gedacht en ook verwacht, dat een der officieren althans naar den resident gegaan zou zijn, om te protesteeren tegen de bedoelingen, in den brief aan de Chineezzen ten laste gelegd, om onrust te stoken tusschen Chineezzen en Arabieren, die thans in vrede met elkander leefden en niets meer tegen elkaar hadden. Gevreesd wordt nu, dat evenals in het vorige jaar weer opstootjes zullen ontstaan en dat de Chineesche officieren buiten schot blijven, hunne deuren gesloten houden en zich niet met de zaak zullen gaan bemoeien. En hoe moeten wij de houding van het hoofd van het plaatselijk bestuur verklaren? Is een mondeling rapport van een wijkmeester dan niet voldoende om de zaak verder in be- handeling te nemen? Het ware toch beter de partijen vreedig tot elkaar te brengen, dan later met geweld te moeten optreden. Wij koesteren nog de hoop, dat en de politie en de Chineesche officieren niet stil zullen zitten, doch in het belang van de rust en orde werkzaam zullen zijn. Doen zij niets, dan is 't maar beter, dat de Chineesche officieren hun ontslag nemen en verder geen verantwoor- delijkheid op zich nemen, daar zij toch niet voor de be- langden van hunne landgenooten opkomen. Zoo besluit de schrijver.

China's verhouding tot Japan.

De N. I.-Chineesche pers wijdt bij dezen wereldoorlog natuurlijk hare aandacht aan de houding van China en diens verhouding tot Japan. Al is China nu ook niet in den krijg gewikkeld, zoo schrijft de „Perniagan”, toch is alle oorlogsgevaar er niet voor uitgesloten, deels door de woelingen op eigen gebied, deels door de buiten- landsche politiek. Als de regeering in Peking niet op hare hoede is, zal zij 't zeker te kwaad krijgen met Japan, die nu bezig is de Duitsche kolonie van Kiautsjau aan te vallen (deze courant is van 22 October), en dan zal zij niet alleen met Japan, maar ook met Engeland, Frankrijk en Rus- land te maken hebben. Elk dezer landen heeft, zooals be- kend is, zijne bezittingen aan de grenzen van het Chi- neesche rijk. Gemakkelijk is het dus voor die landen binnen het Chineesche grondgebied te vallen. En ook de Engelsche en Japansche oorlogsschepen kunnen de Chi- neesche havens afsluiten en beschieten. Dit is wel de re- den, dat het bestuur in Peking de uiterste voorzichtig- heid betracht om niet met Japan in conflict te komen. De Chineesche vloot beteekent nog niets in vergelijking met die van de andere groote mogendheden. China heeft nog slechts enkele kruisers, kanonneerboten en torpedo's. Slagschepen of andere groote oorlogsbodems bezit het niet. Te land heeft het een leger van hoogstens 300.000 man, in 36 divisies verdeeld. Op de kracht en het gehalte van dit leger valt nog niet te roemen. China heeft dit leger noodig om revolutie in eigen land te bedwingen, meer nog dan zijne neutraliteit te handhaven. China is daarom thans wel genoodzaakt Japan eenigszins naar de oogen te zien. Het heeft niet geprotesteerd tegen het landen van Japanners op Chineesch grondgebied. De Duitsche zaak- gelastigde te Peking heeft hierop de aandacht gevestigd en op de omstandigheid, dat China aanvankelijk niet be- paald had het afgebakende gebied, waar binnen het zich zelve niet verantwoordelijk stelde, en daarmee de bedoe- ling had den geallieerden het voordeel te verschaffen, van elk gedeelte der zone gebruik te maken, gelijk zij maar wilden. Indien China het werkelijk noodig gevonden had aldus op te treden, had zulks vóór de landing der Japanners moeten geschieden, ten einde de Duitschers in staat te stellen de noodige tegenmaatregelen te nemen. Hij, de Duitsche zaakgelastigde, heeft voorts nadruk gelegd op het feit, dat Duitschland zich het recht voorbehoudt in de toekomst op deze schending der neutraliteit van de zijde van China terug te komen en ook rekening te hou- den met het verliezen van Duitsche eigendommen, als daarvan het gevolg zouden kunnen zijn. President Joean Shi Kai heeft nu besloten elke schending van de neutra- liteit buiten de Lungkow-Laichow-Kiautsjau gebieden te- gen te gaan en sterke Chineesche detachementen zijn op de grenzen der oorlogszone geplaatst. Na de afbakening der oorlogszone in Shantoeng toont de Japansche regeer- ing zich veel welwillender tegenover de Chineesche en er zou een wederkeerig geheim verdrag gesloten zijn, waarin de beide mogendheden elkander wederzijdsche hulp zou- den beloofd hebben ter onderdrukking van elke revolutio- naire beweging.

De „Sinar Sumatra” maakt melding van de aan- sluiting van China bij Amerika, hetgeen China natuurlijk sterk maakt en door Japan met leede oogen wordt aan- gezien. Vandaar dat China nu meer door Japan wordt ontzien. Bedoeld wordt, meent het blad, het arbitrage- ver- drag tusschen China en de Vereenigde Staten van Noord- Amerika. Bij wijze van proef zou dit verdrag voor een jaar in werking treden. Alle kwesties, die niet langs diplo- matieken weg opgelost kunnen worden, zouden dan aan een internationaal scheidsrecht onderworpen worden. Terwijl de zaak bij de internationale commissie aanhan- gig is, verbinden beide partijen zich geen vijandelijkheden te beginnen, noch te mobiliseeren, tenzij er gevaar van de zijde van een derde macht dreigt. Een commissie van vijf leden wordt voor één jaar ingesteld. Dergelijke ver- dragen bestaan reeds tusschen Amerika en Engeland, Frankrijk en San Salvador. De Japansche pers ziet echter in dit gebeuren een anti-Japansche handeling.

China's Neutraliteit.

China ondervindt reeds genoeg moeilijkheden van den oorlog, vervolgt de „Perniagan”. Vele koelies van de Straits Settlements, van Hongkong en zelfs van Europa zijn naar China teruggekeerd en in Peking en omliggende

Venduhuis „Die Haghe” Scheveningsche Veer 21 DEN HAAG.

Alle dagen gelegenheid tot inbrengen van goederen.

Veilingsconditie: Men betaalt 4 pCt. van de ten verkoop ingezonden goederen.

DE DIRECTIE.

LIESKER Frederikstraat 163 Valkenboschpl. II ^d DEN HAAG.	 COMESTIBLES
	 KOLONIALE WAREN
	 INDISCHE INGREDIËNTEN

Magazijn INSULINDE

Spuistraat 62 - DEN HAAG - Telefoon 3687

Indische Uitrustingen
Huwelijks-Uitzetten

Eigen Ateliers voor Maatwerk.

GROOTSTE KEUZE. GOEDKOOPSTE PRIJZEN.

Telef. H 7857 **J. B. HEIJDEMAN,** Telef. H 7857
CONFISEUR. Valeriusstraat 3. PATISSIER.

Speciaal Adres.

INSTITUUT VOOR MEISJES

EXTERNAAT - BEPERKT INTERNAAT.

Kronenburgersingel 2 en 4, Nijmegen (Holland)

School- en Pensioengeld internaat f 800.-

Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.-

De Directrice: A. J. NELCK

FABRIEK VAN GESCHILDERDE MEUBELN - G. J. LAMERS - Prinsegracht 114, Den Haag. Levert direct aan particulieren alle soorten MEUBELN, tegen fabrieksprijzen.

A. ASSENBERG,

Prima kwaliteit Schoenmaker, Diverse soorten GUMMIHAKKEN. CREAMS, VETERS, enz. Columbusstraat 73, Den Haag.

Levert voor billijke prijzen SOLIED en NET WERK. Vluggede bediening. Reparatiwerk wordt op verlangen gehaald en thuisbezorgd. N.B. Prijscourant op aanvraag verkrijgbaar.

F. W. VAN WIJK, DAMES-KLEERMAKER. TOLLENSSTRAAT 118 - TELEFOON 3235. Speciaal adres voor: PLUCHE MANTELS, BONTMANTELS en TAILOR-MADE COSTUMES naar maat.
--

steden en dorpen terecht gekomen. Zij hebben geen werk en doen een beroep op de publieke liefdadigheid. Welkom zijn zij daar echter niet. Van de provincie Shantoeng vluchtten velen, waaronder landbouwers, naar andere streken, bevreesd voor de gevolgen van den strijd tusschen de Duitschers enerzijds en de Japanners en Engelschen anderzijds te Kiautsjau. Deze dorpsbewoners zijn niet van de besten en vormen een lastig en gevaarlijk element; zij zijn eenigszins te vergelijken met de Belgen, die naar Nederland gevlucht zijn met achterlating van al hun have en goed. De Belgen hebben hulp gekregen van de Hollanders, maar die menschen uit Shantoeng en die koelies van de Straits, van Hongkong en andere streken, die naar China teruggekeerd zijn, kunnen op een dergelijke hulp niet rekenen. Op den verjaardag van president J o e a n S h i K a i werd de gebruikelijke receptie te Peking niet gegeven, wijl China zoo in moeilijkheden verkeert. Deze bekwame staatsman is den 16en September j.l. 65 jaar oud geworden, een datum van beteekenis, want gedurende zijn 66e levensjaar zal in China over veel belangrijks de beslissing vallen, het lot van den grooten staat bezegeld. Eigen toekomst beslist en de internationale positie wellicht gewijzigd worden. Zelden zal het hoofd van een rijk, en nog wel een president, voor zooveel, waarvan het wel en wee van zijn gebied afhangt, juist op zijn verjaardag geëerd worden. Het woelt en broeit in de republiek! Wij weten er nog niet alles van, omdat er zoo weinig bekend wordt gemaakt, maar zeker is het, dat vele aanzienlijke machten van binnen en van buiten aan den gang zijn de staatsfundamenten te ondergraven. Duitschlands streven in China is er thans op gericht de republiek tegen Japan in het harnas te jagen, op grond van neutraliteitscheningen, maar vertrouwen hebben wij in J o e a n S h i K a i s beleid. Om 't gevaar van een derde revolutie te verminderen, heeft de president amnestie verleend aan de officieren, die zich bij den opstand aan de zijde van de revolutionairen geschaard hebben en hun den weg opengezet hunne diensten aan het vaderland te wijden. Deze maatregel belooft een goede uitwerking te zullen hebben. Veel van deze officieren te Shanghai en andere plaatsen hebben zelfs van het bestuur de reiskosten gekregen om naar hunne vroegere woonplaatsen terug te keeren. De president heeft ook geld gezonden aan de leiders van de K o e o m i n t a n g (de vroegere oppositiepartij), die in Parijs, Berlijn en andere plaatsen van Europa vertoeven, om hen tegemoet te komen in de kosten van hun buitenlandsch verblijf en zulks met het oog op de moeilijkheden in Europa. Ook dit heeft een goede uitwerking gehad. Hij moet dit gedaan hebben op advies van zijn begaafden oudsten zoon, J o e a n K e T i n g, die bevriend is met W a n g T j a o M i n en andere leiders van de K o e o m i n t a n g. Maar toch verzuimt hij niet alle maatregelen te nemen om het land inwendig sterk te maken, ten einde volstrekte neutraliteit te kunnen handhaven.

Van Vreemde Koloniën.

Nu wij, met Kerstmis, midden in den winter zijn, al is 't niet volop en geenszins streng winter, mogen wij de vraag in herinnering brengen: hoe zal 't de uit Indië gekomen troepen gaan als zij een Europeeschen winter krijgen door te maken?

Liet 't zich in November even aanzien, dat de felle koude vroeg zou inzetten, dit is maar een bangmaker geweest, tot nu toe althans is de temperatuur dragelijk gebleven. De Engelschen hebben hun gekleurde troepen zelfs niet uitsluitend voor het meer zuidelijk deel van 't operatietooneel bestemd, maar hun tot bij Yperen een belangrijk aandeel in den strijd gegeven. Voor zoover uit de berichten is op te maken, bezorgt het vreemde klimaat niet veel overlast, hetgeen zeker voor de taaiheid der Indiërs pleit. Dadelijk verplaatst in 't kantonementen- en bivakleven, dadelijk dienst in de loopgraven, op verkenning, patrouille, wacht, ver van huis, verstoken van gemeenschap met het verlaten gezin; dit alles bij de verschrikkelikheden van den oorlog en van dézen oorlog, met een hun geheel vreemde wijze van strijden, dit alles heeft wel veel, heel veel van deze Hindoes en Mahomedanen gevegd. Maar zij schijnen de proef best te doorstaan.

Er wordt echter niet alleen veel van hen gevegd, maar anderzijds ook veel gedaan om hen te sparen en in goede conditie te houden. Een der duidelijkste uitingen hiervan levert de inrichting van hospitaalschepen voor de Indiërs bestemd, waarover de „Times" uitvoerige bijzonderheden heeft gegeven, waaraan wij enkele ontleenen.

De beschrijving van een dezer schepen, de „Guilford Castle", geeft een denkbeeld van de daaraan ten beste gegeven zorgen. Het zijn niet meer alleen vervoermiddelen voor herstellenden, die naar hun land terugkeeren, zooals de ziekentransportschepen in vorige oorlogen meestal waren, maar men heeft er nu drijvende hospitalen van gemaakt. De „Guilford Castle" is een schip van 8000 ton, berekend op 300 gewonden. Het is naar de nieuwste vindingen ingericht, de bedden schommelen niet, een installatie voor X-stralen is aan de uitstekende operatiekamer toegevoegd.

Zoodra de motorwagen van 't Roode Kruis aankomt, wordt 't bed waarin de gewonde vervoerd werd, door een kraan en lift, naar het ziekenverblijf overgebracht. De patiënt komt zoo in een goed verlicht en geventileerd verblijf. Daar de Indiërs er bijzonder op gesteld zijn een tijdsmakker te hebben, is alles berekend op verpleging van twee te zamen.

Natuurlijk speelt de electriciteit een groote rol bij verlichting, verpleging, bediening.

Wanneer een ziekenconvooi aankomt, wordt het met een „kind of 5 o'clock tea" ontvangen. Zoetigheden, waarop alle Indiërs verzot zijn, worden rondgedeeld. Er zijn in Frankrijk nu depots van Indische spijzen uit de magazijnen van Bombay aangevoerd.

Merkwaardig is de nauwgezetheid waarmee het onderscheid der godsdiensten is geëerbiedigd. Er zijn twee keukens, een voor de Hindoes, een voor de Mahomedanen. Voedingsmiddelen, gereedschappen, enz. worden bij ontvangst dadelijk streng gescheiden. Deskundig advies heeft aangegeven, welke eischen gelden voor den aard van alle aan te schaffen benodigdheden. De Hindoe-kok, die meestal een Brahmaan is, brengt zelf de bereide spijzen aan zijn geloofsgenooten. De Mohamedaansche slager doodt door de halai, of keelsnee, de Shikhs door de jatka, of snee achter in den nek.

De wasch- en badinrichting vertoont een dergelijke onderscheiding. Aan de eene zijde baden de Mahomedanen, aan de andere de Hindoes. Wij zullen hier niet in te veel bijzonderheden treden, maar vermelden toch dat zelfs voor de gelegenheden, waarin men 't verschil niet zou zoeken, rekening is gehouden met de gewoonten van 't verre land. De waschman, die wij ook kennen uit onzen Oost, ontbreekt niet aan boord van 't hospitaalschip, al heeft hij zijn slagsteenen niet kunnen meebrengen en is hij zoo wellicht de eenige, die afstand moet doen van 't landsgebruik.

De voorraden zijn in overvloed aanwezig van alle benodigdheden, niet alleen zooals men die in 't beste hospitaal op den vasten wal zou kunnen verwachten, maar bovendien een magazijn van warme kleding bezorgd door het Indisch oorlogsfonds, het Roode Kruis, de St. John ambulance en aangevuld door de Br. regeering.

Is de Indiër er zeer op gesteld alles zooveel mogelijk te kunnen blijven doen volgens zijn gebruiken, hij voelt dan ook heel weinig voor datgeen wat volgens westersch begrip comfort en opwekking vermag te geven, vandaar dat men in die richting niet moet zoeken als men zijn omgeving aantrekkelijk wil maken. Dit is goed ingezien bij de inrichting der hospitaalschepen, die thans in Boulogne in dienst zijn gesteld, en welke allen naar dezelfde beginselen als de „Guilford Castle" zijn samengesteld.

* * *

Hadden wij in 't vorig nummer na te praten over de „Emden", omdat de op een schoener van Ross uit de Kokoseilanden ontkomenen Padang hadden aangedaan, ook deze week hebben wij het bericht over te brengen van een stuk „Emden"-verhaal, dat onze koloniën tot tooneel heeft gehad.

Den 29en October werd de Engelsche vrachtstoomer „Newburn", op weg naar Singapore, op ongeveer 160 zee-mijlen van Sabang door de „Emden" aangehouden. De kapitein werd, namens den vermaarden commandant von Müller, aangezegd dat hij de 36 overlevenden van den in den grond geboorden Fr. torpedojager had over te nemen en naar Sabang moest brengen. Door de verrichting van dezen dienst ontging hij het hem anders toegedachte lot van naar den bodem van de zee gezonden te worden. Wanneer een dergelijke voorwaarde nog wel aan bevriende medestrijders is te voldoen, heeft zij niets hards en pleit zij voor de ridderlijke opvatting van hem, die haar oplegt.

De Fr. waren ruim een dag aan boord van de „Emden" geweest. Men had hen zoo goed mogelijk verzorgd, van de hoognoodige kleding voorzien, maar veel te missen had men er zelf niet.

Van den Fr. torpedojager was een groot deel der opvarenden verdronken. De commandant heeft zich, hoewel zwaar gewond, niet willen overgeven, hij verkoos met zijn schip in de diepte te gaan. Hoewel een dergelijke opoffering als 't zoover gekomen is, nutteloos wordt, ligt er toch een fierheid en heldhaftigheid in, die 't ons doet betreuren in de berichten den naam van dien commandant niet vermeld te vinden. Volgens de geredden heeft de torpedojager een paar torpedo's op den „Emden" gelost, doch zonder te raken, waarop hij door 't geschut van 't D. schip lek geschoten werd. Het drama werd in een tiental minuten afgespeeld.

Daarna werden de 36 overlevenden, zooals wij zagen, aan den E. vrachtstoomer overgegeven en kwamen zij den 30en October te Sabang. 13 waren gewond, geneeskundige hulp was hoog noodig en mocht voor 2 humer zelfs niet meer baten, een officier en een matroos overleden nog denzelfden dag.

Zij zijn met militair eerbewijs te Sabang begraven, waarbij behalve 't garnizoen, de bemanning van Hr. Ms. Serdang en de andere Franschman tegenwoordig waren. Aan de groeve werd door majoor Vischer en kolonel baron van Asbeck, commandant van de Serdang, een laatste groet aan de gevallen gebracht.

* * *

Als wij in den trein een Duitscher of Franschman ontmoeten, beginnen wij een gesprek in de gevoelsvoertuiging dat hij eigenlijk wel zal weten hoe 't met den oorlog zal verlopen. Een dergelijk gevoel dringt ons evenzoo om aan te nemen, dat elke officier, ja eigenlijk elke soldaat, al is hij ook de jongste milicien, er wel meer van weet dan wij buitenstaanders. Nu dit zoo is bij ons die 't beter moesten weten, mag 't niet verwonderen dat wij lezen hoe de inlanders in onze koloniën hun licht, over den stand van den oorlog en het waarschijnlijke verloop gaan opste-

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

DE VREDE'S IDEE.

BROCHES } in zilver f 1.00.
HANGERS }

J. C. NIEUWSTRATEN,
Piet Heinstraat 128, t.o. de Zoutmanstraat
DEN HAAG.

Gebroeders Domhoff

Hofkleermakers van Z. K. H. den Prins der Nederlanden.

's-Gravenhage

Rotterdam

Parkstraat 8.

Mosseltrap 5-6-7.

Heeren- en Dames-Kleermakerij.
Uitrustingen voor Oost- en West-Indië.
Uniformen voor Zee- en Landmacht.
Rij- en Automobielkleding.
Galakleding en Ambtsgewaden.

Amsterdam

Nijmegen

Heerengracht 422.

Graafsche weg 9.

TOKO BOGOR,

Suezkade 122b.

Telefoon Haag 3472

SPECIAL ADRES voor de beste
Indische Ingrediënten.

Heerlijke SAMBAL OELEK.

A. J. LINNEWEEVER,

Westeinde 32a - 's-Gravenhage.

Orthopaedisch Schoenmaker
KURKVERHOOGINGEN
OP VERSCHILLENDE MANIEREN.

Laarzen met baleinen, Laarzen met steunwerk, Beugel-laarzen, enz. enz.

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

ken bij de in Indië vertoevende zonen van Hadramout, die er natuurlijk niets van weten, maar vereerd door het vertrouwen gaarne aan hun phantasie vrij spel laten.

De inlandsche bevolking was aanvankelijk opgeschrokken. Zij begrijpt 't niet best. Zij meent dat in den groei der zaak alle blanken zich toch broeders voelen, de een is wel orang didon, de ander orang mop, de derde English, maar in zijn vereend-begrip vat hij ze toch als blanken samen. De eenvoudige man kan er niet goed bij waarom deze nu toch met elkander vechten. Zij schrok aanvankelijk dan ook alleen op omdat de prijzen van verschillende zaken stegen, maar hierover was zij al vrijwel weer heen, toen 't bericht kwam, dat de sultan, de groote heer in Stamboul, partij gekozen heeft voor Duitschland. Het is hun nu niet duidelijker want Rusland en Japan, die zij vijanden meenden, staan te zamen tegenover D. en T., maar 't feit, dat het hoofd der Mohamedanen oorlogspartij is geworden, interesseert hen toch zeer. Of 't zal blijven boeien? Vermoedelijk niet, althans den kleinen man niet. De ontwikkelde inlander leest zijn blad evenals wij:

Door over Indiërs in Europa en vreemde invloeden of gasten in onze koloniën te spreken, zouden wij ditmaal bijna een rubriek gegeven hebben, die niets „van vreemde koloniën“ bevat. Zoo kan de stroom ons meevoeren al ware er over vreemde koloniën wel genoeg te zeggen. Den wedijver, die Canada en de Australische Statenbond blijven toonen om 't moederland te helpen, de pro- en contra-betooingen ten opzichte van het partijkiezen der Mohamedanen in verschillende koloniën, de geruchten omtrent voorvallen in Marokko, Lybië, Klein Azië enz., de bevestiging van de uitroeping van Hoessein tot sultan van Egypte, het bezoek van den hierdoor afgezetten(?) khedive, Abbas Hilmipasja, aan Weenen en wellicht aan Berlijn, de Botha-hulde in Zuid-Afrika, er zou inderdaad stof te over zijn. Dit alles voor ditmaal latende rusten, stippen toch even ten opzichte van Egypte nog iets aan. Men weet dat Engeland, niettegenstaande de hartelijke entente-stemming, de erkenning van Marokko als Fransch protectoraat, volgens het verdrag van 30 Maart 1912, nog niet aanvaard had. Het heeft dit in 't vet gehouden om 't eens, iets voor iets, uit te spelen. Dat is nu geschied. Frankrijk is voorgegaan. Het heeft 't protectoraat van Gr. Britannië over Egypte erkend, dit gehoord, zal Engeland ook 't protectoraat over Marokko genadig erkennen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

De ratten- en muizenplaag op Java.

Afl. XX van den 6den jaargang van de Publicaties van het Nederlandsch Indisch Landbouwsyndicaat is geheel gewijd aan mededeelingen ter bestrijding der ratten- en muizenplaag op Java. Daar deze plaag groote afmetingen aanneemt en zoowel bij den Inlandschen als Europeeschen landbouw sporadisch groote schade veroorzaakt, heeft ongetwijfeld het Landbouw-Syndicaat met deze uitgave een nuttig werk verricht.

Aan de „Ind. Mercur“ ontleenen we de volgende bijzonderheden:

Aan de verschillende administrateurs van koffieondernemingen werd een vragenlijst gezonden betreffende den ernstigen plaag. Hierop kwamen 80 antwoorden in, waarvan 32 kennis gaven van de aanwezigheid van deze dieren, met opgaaf van de door hen aangebrachte schade en de middelen, die tot bestrijding worden aangewend. De antwoorden die uit den aard der zaak uiteenloopen, zijn de kennismaking zeer waard en bevestigen ten volle de meening, dat de omvang van deze plaag ruimschoots de ernstige bestrijding wettigt. Deze antwoorden zijn door het Syndicaat verzonden aan de verschillende Proefstations met verzoek om advies. Ingevolge hiervan, maar ook vanwege het Syndicaat worden verder op uitvoerige en praktische wijze verschillende methoden ter bestrijding aangegeven.

Deze publicatie is ongetwijfeld van groote waarde in directen zin voor dadelijke toepassing, maar niet minder als een opwekking tot wisseling van gedachten over ervaringen op dit terrein, waardoor niet alleen de materiele belangen van de cultuur zullen worden gebaat, maar ook kan worden bijgedragen tot bekämpfung van de zoo ellendige pestziekte.

Een paar bijzonderheden wenschen wij nog uit het boekje over te nemen. Als voorbeeld van de snelle voorttelling van de muizen wordt medegedeeld, dat één paar muizen, in Februari nog zonder kroost, November daaropvolgend in doorsnee een nageslacht heeft van 188 exemplaren. — Dat de ratten scherpzinnig zijn, is bekend. Dit blijkt weder bij een der verdelginsmiddelen. Dit middel, t. w. een vergift, moet in één keer op groote schaal worden toegepast, want zien de ratten zelfs bij een enkel geval het doodlijk resultaat, dan zullen zij zich daaraan niet meer wagen.

Ten slotte wordt nog bericht, dat het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel een zoöloog geëngageerd heeft, die tegen het einde des jaars verwacht wordt en aan wien de bestudeering der rattenplaag zal worden opgedragen.

Een bezoek aan den Boroboedoer.

De directeur van den Larenschen Kunsthandel, de heer N. van Harpen, die in verband met de Semarangsche tentoonstelling in Indië vertoeft, schrijft in het Land van Mauve, overgenomen in de Javabode, over een bezoek aan den Boroboedoer.

Welk een diepen indruk moet de aanschouwing van dit grootsche monument en zijn schoone omgeving op den schrijver hebben gemaakt, als hij o. m. zegt:

Het doel was om in den vroegen ochtend in 't donker den Boeroedoer te beklimmen en van den hoogsten omgang bij den top de zon te zien opgaan. Het was 5 uur in den morgen, toen wij 't aan den bergrand tegenover ons

1) D. w. z. de schrijver en zijn tochtgenoot Carel Dake, die bezig is een panorama voor Indië te schilderen voor de tentoonstelling te San Francisco.

het eerste purperen licht zagen gloren, terwijl het om ons heen nog donker was en heerlijk koel.

Langzamerhand zagen wij de zon boven den bergrug opstijgen en de bergen overgieten met een wondervol licht. Vrij plotseling, als of het tooneelmatig geschiedde, trok nevel na nevel op en vertoonde zich een brok Indische natuur in het tooverlicht der gouden zon — die ploerten den „koperen ploert“ schelden — de fijnste stemmingen oproepende, welke een Anton Mauve in extase zouden hebben gebracht. Het was of de hemel opening, een schouwspel, dat ik niet beter vergelijken, of beter in beeld benaderen kan, dan het te vergelijken bij het scheppingsverhaal, dat zich daar voor ons afspeelde; en met de herinnering aan wat ik op zijn atelier gezien had, riep ik Dake toe: „Dit panorama moest voor ons land geschilderd worden en gij zoudt het kunnen schilderen“.

„Daar droom ik steeds van“, was zijn antwoord.

Naar alle zijden van den tempel, op een heuvel gelegen, rondom van bergen omringd, aanschouwden we nu de wonder-schepping, die zich als op een panorama aan ons oog ontrolde.

De stichters van dezen Buddhatempel moeten, toen zij naar de plaats zochten voor hun bouw, hier op dezen heuvel de zon hebben zien opgaan. Geen schooner plaats dan in dit Paradijs is denkbaar. Dit goddelijk schouwspel moet de kunstenaars, die dit wonder van beeldhouwkunst als oprecht geloovigen vervaardigden, bij hun arbeid geïnspireerd hebben. Een beschrijving van dit monumentale Hindoekunstgewrocht te geven, dat wij nu langzaam afdaalden, om alle schitterende bas-reliefs, de verheven poorten, de talrijke en immer in gelaatsuitdrukking varieerende Buddhabelden, de schitterende ornamentiek te zien, worde mij en mijne lezers bespaard.

Aan den voet gekomen, stonden we nog geruimen tijd het grootsche, machtige monument te bewonderen, dat tegen den blauwen hemel silhouetteerde en waarvan wij de details zooveel volop genoten hadden.

Wat wordt het beroemde (?) kerkhof van Genua protserig en banaal bij zoo'n klassiek monument van beeldhouwkunst.

Hoe is 't mogelijk, vraag ik mij voortdurend af, dat er vele menschen, die in Indië geweest zijn of nog zijn, dit paradijs niet gezien hebben.

En gij menschen, die u elk jaar aftobt over de vraag, of gij Zwitseland of Tyrol, den Rijn of den Harz zult bezoeken, wanneer gij tijd en geld hebt: ik kan het u niet luid genoeg toeroepen: maak een reis naar Indië, ga den Boroboedoer zien en wordt wijs!

Besmette plaatsen en landstreken in Ned.-Indië.

Wetende dat sommigen onzer lezers prijs stellen op het bijhouden van het nu en dan gepubliceerde staattie van plaatsen en landstreken in Ned.-Indië, welke besmet zijn verklaard, geven we hier het betrekkelijk overzicht, loopende tot 3 November 1914. Het is ontleend aan Bulletin No. 105 van den Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië.

Plaats of Landstreek.	Gewest.	Ziekte.	Datum van ingang der besmet verklaring.
Malang, Penanggoengan, Senggoeroeh, Gondanglegi, Karanglo, districten in de afdeeling Malang.	Pasoeroean	pest	5-4-1911
Toeren (district).	"	"	9-4-1911
Tpoeloengagoeg (afdeelingshoofdplaats).	Kediri	"	6-2-1912
Soerabaja (zeepplaats).	Soerabaja	"	17-12-1912
Paree (district).	Kediri	"	31-12-1912
Madioen (hoofdplaats).	Madioen	"	3-2-1913
Ngandjoek (afd. hoofdplaats).	Kediri	"	1-8-1913
Gorangareng (district).	Madioen	"	16-8-1913
Betek, Dampelan en Nglambagan (desa's in de afdeeling Madioen).	"	"	7-11-1913
Menganti (onderdistrict).	Soerabaja	"	19-2-1914
Maospati (district).	Madioen	"	4-3-1914
Pontianak (zeepplaats).	W. afd. Borneo	pokken	25-3-1914
Kedamean (onderdistrict).	Soerabaja	pest	25-3-1914
Karangpilang (onderdistrict).	"	"	23-4-1914
Pakis (district).	Pasoeroean	"	12-6-1914
Tegalsari (onderdistrict).	Pekalongan	pokken	29-7-1914
Tambaklangon (onderdistrict).	Soerabaja	pest	1-8-1914
Mampawa (afd. hoofdpl.).	W. afd. Borneo	pokken	28-8-1914
Wonotjolo, Bebekan en Ngelom (desa's in de afdeeling Sidoardjo).	Soerabaja	pest	25-8-1914
Gorontalo (zeepplaats).	Menado	cholera	16-9-1914
Batavia en Tandjong Priok (zeepplaatsen).	Batavia	"	21-9-1914
Gedoengan (zeepplaats in de afd. Pamekasan).	Madoera	pest	30-9-1914
Kediri, district Modjorato Ngadiloewih, Plemahan en Pagoe (onderdistricten).	Kediri	"	28-9-1914
Pasar Tjoeroep en omstreken (onderafd. Redjang).	Benkoelen	cholera	6-10-1914
Menggala (zeepplaats).	Lam. distr.	"	12-10-1914
Labang (onderdistrict in de afd. Bangkalan).	Madoera	pest	19-10-1914
Padangoelaktanding (district).	Bendoelen	cholera	18-10-1914
Gelgel (desa in het district Kloengkoeng).	Bali en Lombok	"	22-10-1914
Kema (zeepplaats).	Menado	"	14-10-1914
Pagar (onderdistrict).	Kediri	pest	16-10-1914
Poerjoek desa afd. Lamongan).	Soerabaja	"	28-10-1914

Volksheekunde in den Indischen Archipel en de Auteurswet van 1912.

„Het is jammer, dat er staat: „Overneming verboden“, anders zouden wij gaarne een en ander hebben ontleend aan het zeer interessante artikel over de „Volksheekunde in den Indischen Archipel“, door J. Kreemer jr. en voorkomende in de eerste aflevering van deel 70 van het Kon. Instituut voor taal-, land- en volkenkunde van Ned.-Indië.

Het is een zeer gedocumenteerd artikel voor hen, die steeds met belangstelling vragen naar sommige gebruiken van onze bruine broeders en naar de oorzaken daarvan.

Wij lezen hoe de Inlanders over den Archipel primitieve middelen weten aan te wenden, hoe zij door goed op te merken en bedacht te zijn die middelen hebben kunnen vinden, dienstbaar voor hun gezondheid en tot herstel van zieke en verwonde deelen.

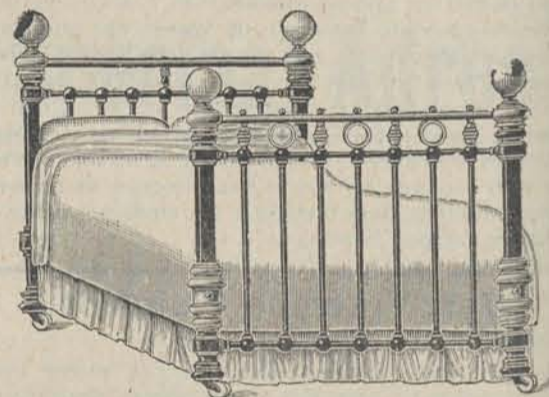
CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

O. J. STUUT,
Charlotte de Bourbonplein 28. DEN HAAG.
Telefoon 5073.
COMESTIBLES, KOLONIALE WAREN EN
INDISCHE INGREDIËNTEN.

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.
Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

KON. NEDERL. MANDENFABRIEK
FERD. VAN VLIET
NOORDEINDE 158. DEN HAAG.
Artikelen voor de a.s. feesten
Mailbanken.

1ste Rotterdamse
Maatschappij van verzekering tegen ongevallen
Oudehavenkade N. 1. Plan C, Rotterdam.
Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.
Individuele Ongevallenverzekering
Automobiëlverzekering, Enz. Enz.
VRAAGT PROSPECTUS.
Hoofdvertegenwoordiger voor Ned. Oost-Indië
de Heer N. J. TAKKEN te Soerabaja.

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWELLEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

Het is een interessant artikel, dat bijdraagt tot de kennis van de volkeren van Nederlandsch-Indië.

Het bovenstaande lezen we in de Java-Bode en vroegen ons af: Is dit blad wel goed op de hoogte met de bepalingen der auteurswet van 1912 (Ned. Staatsblad No. 308, Indisch Staatsblad No. 600)? O. i. heeft toch de dagbladers het volste recht „een en ander te ontleenen” aan een wetenschappelijk opstel, luttelende op den aanhef van artikel 16 van genoemde wet, welke luidt:

„Als inbreuk op het auteursrecht op een openbaar gemaakt werk van letterkunde, wetenschap of kunst wordt niet beschouwd het overnemen van enkele korte gedeelten daarvan of van enkele korte opstellen of gedichten in bloemlezingen en andere werken, bestemd voor het onderwijs of een ander wetenschappelijk doel, alsmede in aankondigingen en beoordeelingen in nieuwsbladen en tijdschriften, zits bij het overgenomen gedeelte, opstel of gedicht, of bij de aankondiging, of beoordeeling, het werk genoemd wordt, waaruit het overgenomen is, en de maker, voor zoover deze op of in het werk is aangeduid, wordt genoemd.”

Mocht een onzer lezers, en in de eerste plaats de redactie der Java-Bode, in deze belangrijke aangelegenheid onze meening niet deelen, dan houden we ons voor wederlegging zeer te zeer te aanbevelen.

De Indische Mercurus.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 50. Het gebruik van Borghum (suikergierst) als een bron van suiker of als veevoeder, door Dr. H. C. Prinsen Geerlings. — Een nieuwe ziekte in de rijst op Java, door Dr. J. J. Paerels. — Javaansch-Nederlandsche Vereeniging. (Nichivan Kiokwai). — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswegen. — Financiële berichten en verslagen.

Mr. M. E. Kruseman.

No. 30 van het Weekblad van Indië, dat zijn kolommen in den laatsten tijd nagenoeg geheel vult met beschouwingen over den grooten oorlog, bevat het portret van den nieuwen vice-president van het Hooggerechtshof in Ned.-Indië, Mr. Kruseman, met kort bijschrift door den heer M. van Geuns.

* * *

Ten slotte wordt de aandacht gevestigd op de volgende nieuwe publicaties:

J. H. van Balen, De Dierenwereld van Insulinde in woord en beeld (Afl. 14 en 15). (Deventer, J. C. van de Burgh).

S. Leefmans, Van Tosari en het Tengergebergte. — Excursie in de omgeving van Batavia, door de V. S. (De Tropische Natuur, 1914, afl. 6.)

A. W. A. Jacometti, Gegevens over het ontwerp en den bouw van de spoorwegtunnel te Sasaksaat. Lijn Padalarang-Krawang. (De Ingenieur, 19 Dec. 1914.)

Mr. C. Th. van Deventer, De ontwikkeling van het bestuur in Nederlandsch-Indië. Voordracht (Indisch Genootschap, vergadering van 16 Nov. 1914.)

De Preanger-Regentschappen (vervolg). (De Java-Post, 1914, No. 45.)

Verslag van den gouvernements automobiëldienst in Palembang en Benkoelen, het Pontianak riviertransport en het Preanger transport over het jaar 1913. (Batavia, Landsdrukkerij.)

P. C. Flu, Muskieten als overbrengers van de pest? — Het uitzwavelen van desawoningen als middel ter bestrijding van pest. (Geneeskundig tijdschrift v. Ned.-Indië, 1914, afl. 5.)

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zondagen feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften, en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder: Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercurus; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Handelsberichten v. h. Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v. d. Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures, enz.

PASSAGIERSLIJST

Van het S. S. „Goentoor”:

Vertrokken van Rotterdam naar Ned.-Indië 12 Dec. 1914.

G. P. Adams — L. v. Antwerpen, echtg. en 2 kind. —

J. W. Bakhoven, echtgen. en dochter — Mevr. M. Bakhoven — J. H. Beckmann — Mej. R. Blok — J. J. M. de

Bont — H. J. Borgerhoff v. d. Bergh — J. R. Burghard — J. E. Bylo en echtgen. — Mevr. Cals en 2 kind. — H. S. Christoffels, echtgen. en 3 kind. — Mejuff. M. C. F. M. Croes — M. S. v. Duyl — W. F. T. Eygelsheim — A. J. Eyken — G. Frankema — Mej. E. M. Heaviside — G. W. van Herpen — Mej. L. M. v. d. Heyden — J. H. Huising — F. D. Hupez — A. A. v. Hutten, echtgen. en 2 kind. — C. H. Japing — J. G. Keller — G. Klein — J. P. A. Koopmans — E. Kramer — J. R. v. d. Laan, echtgen. en 2 kinderen — J. F. C. Lamaison — H. Lever — A. W. J. v. Lieshout — M. Nieuwpoort — P. von Pritzelwitz v. d. Horst, echtgen. en kind — H. C. Remmers — P. J. Reyling en echtgen. — J. D. de Roock — F. J. v. Schadewijk — D. T. Schuiling — D. C. Schultz, echtgen. en kind — Mej. G. Scott — W. H. Smith en echtgen. — Mevr. T. Smits-Adelerhof — D. Stap — W. J. T. Tangkau — J. T. Toorop — P. H. Verstraelen, echtgen. en kind — H. A. Voer en echtgen. — Mevr. E. v. d. Waerden en 2 kinderen — Mevr. A. C. v. West-v. Harencarspel — O. A. Westta en echtgen. — Een detachement Suppletietroepen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Van de directie der stoomververij en chemische waschery „De Regenboog”, firma Janssen en Bierens te Tilburg, die haar hoofdfiliaal te 's-Gravenhage, Heulstraat 25, heeft, ontvingen wij in dank een keurigen wandkalender voor 1915.

Van het Informatie-bureau:

Verpleegsters bij het krankzinnigenwezen in Ned.-Indië.

Ter vervulling van de betrekking van verpleegster bij het krankzinnigenwezen in Nederlandsch-Indië kunnen derwaarts worden uitgezonden drie gediplomeerde krankzinnigenverpleegsters, die niet jonger dan 30 en niet ouder dan 35 jaar zijn.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 60 (zestig gulden) 's maands, met drie driejaarlijksche verhoogingen van f 10 (tien gulden) 's maands, tot eene maximum bezoldiging van f 90 (negentig gulden) 's maands, benevens vrije huisvesting, voeding en geneeskundige behandeling.

Voor de berekening van wachtgeld, non-activiteitstraktament, verloftraktament, pensioen en contributiën aan het Weduwen- en wezenfonds van burgerlijke ambtenaren, wordt het traktament verhoogd met f 75, zijnde het bedrag der aan de gediplomeerde verplegers en verpleegsters toekomende materiele voordeelen.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, enz. staan de uit te zenden verpleegsters gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren.

Twintig jaren Indischen dienst geven aanspraak op pensioen.

Het pensioen bedraagt dan per jaar driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging, genoten gedurende 24 maanden.

Aan de uitzending naar Indië is verbonden:

- eene vergoeding ten bedrage van f 300 voor uitrusting;
- eene voorloopige bezoldiging van f 60 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië;
- overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse;
- de verplichting om — wanneer men binnen 5 jaren na aankomst in Indië den dienst verlaat om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regering), of wanneer men niet binnen den aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt — de tegemoetkoming in de uitrustingskosten, alsmede de overtochtskosten terug te betalen.

Daarvoor wordt eene notarieele verbintenis gevorderd, waarvan de kosten komen ten laste van de uitgezondene. Van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke persioenen en van 2½ pct. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en wezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding ten behoeve van gemeld fonds eene halve maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens, of, met bijberekening van rente ad 5 pct. 's jaars, in 36 maandelijksche termijnen. Bij vermeerdering van die bezoldiging het bedrag van die vermeerdering over een halve maand.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 20 Januari 1915 aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van:

- het diploma en, zoo mogelijk, getuigschriften;
- een uittreksel uit de geboorte-akte;
- een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagtekening dezer door den burgemeester harer woonplaats.

(Nederlandsche Staatscourant van 17 December 1914, No. 296).

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

De Indische Rijsttafel.

Recepten van een Indisch Kokki.

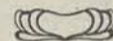
BEWERKT VOOR HOLLAND

DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst”

3DE DRUK.

Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

LEESBIBLIOTHEEK in 4 talen,

(de nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen)

Leesprijs 5 cents per deel voor de eerste week, voor iederen dag langer 1 cent bijbetalen.

Boek- en Kantoorboekhandel

E. VAN ANDEL,

WEIMARSTRAAT 16a, bij de Suezkade. DEN HAAG
ADVERTENTIE-BUREAU.

JUDELS, Patissier,

Telefoon 2602. Iste Obrechtstraat 44—46.
DEN HAAG.

Specialiteit: IRMA-TAART.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42

ELANDSTRAAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

Marque Déposée „AU-CONDOR”

LA HAYE PAYS BAS. PLEIN 8.

FRED. MOMMAERTS-DEGELLER

Tabacs, Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité

Exportation Importation

EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
Teeken- en Schilderlessen.
Lessen in moderne talen.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
Handwerklessen.
Paedagogische adviezen.

Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Lessen aan spraakgebrekkigen.
Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Dame als Lectriche of Dame van gezelschap.
Kinderjuffrouw in Indië.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeustr. 100,	's-Gravenhage,	{ Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	{ Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw. Witte Singel 92,	"	{ Maleisch, Javaansch, Madoereesch, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	{ Javaansch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Nachtegaalstraat 10,	Utrecht,	{ Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

- No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
- No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40, per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

HOOGENSTRAATEN's
Soepen en Saucen de geurigste!
HOOGENSTRAATEN's
Fijne Groenten de fijnste!
HOOGENSTRAATEN's
Groenten blauw etiket de prijswaardigste!
W. HOOGENSTRAATEN & Co., Hofleveranciers
Leiden.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

Kleermakerij UNICUM
Hofspui 10 (5de Huis van af de Lange Poten.) DEN HAAG. - Tel. 4947

CHEMISCH REINIGEN
REPAREREEN
KEEREN
VERMAKEN
MODERNISEEREN
OPNIEUW VOEREN
OPPERSEN
OPZETTEN van zijden revers
STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)
van Dames en Heerenkleeding.
Bekwame werklieden, 1e kl. Dames en Heeren Coupeurs

UNICUM bepaalt den prijs vooruit.
Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeeren van woningen.

A. LAARMAN,

Valeriusstraat 106. Koningstraat 112.
Witte de Withstraat hoek Da Costastraat.
DEN HAAG.

KOFFIE - THEE.

Kruideniers-, Grutterswaren en Comestibles

Modelhuis SWEELINCK

COMPLETE MEUBILEERING
Speciaal adres voor Repatriëerenden

Sweelinckplein 46 - - Den Haag
JOH. J. RIJPSRA & Co

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.
Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

GOUDA Nachtluchten

in dozen van 8, 10 en 12 stuks.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafrâchissements NOORDEINDE 44,

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende
Indische SPEKKOEK à f 1.20.

„Het Blousen-Huis”
Hoogstraat 21 Den Haag Telefoon 7293.

Specialiteit: BLOUSES, COSTUUMROKKEN, PEIGNOIRS.

Wegens Uitbreiding

Totale Uitverkoop.

Alle genres ook in extra groote maten.

Voor de aanstaande

Kerstdagen

vestigen wij Uw aandacht op onze
collectie

Dames Mantels - Ulsters
vanaf f 9.75.

Heeren Winterjassen
vanaf f 15.50.

9886

Betalingen vanaf 50 cents per week.

Verkoophuis „HAGA” Stille Veerkade 6-8.
Tel. 8010.

GROBBE - COMESTIBLES

's-Gravenhage, Bankastr. Theresiastr. 87. Tel. 226.
Scheveningen, Fred. Hendrikl. 70. Tel. 306.
Rijswijk, vh. J. L. MEIJS & Zn. Willemstraat 9. Tel. 49.

KOLEN-HAARDEN.

De nieuwe modellen Kolenhaarden van de verschillende te klasse fabrieken, zooals **E. M. Jaarsma**, te Hilversum. — **Frisia**, — **Uiftsche IJzergieterij**, — **Godin**, enz. zijn zijn thans tentoongesteld en worden tegen fabrieksprijzen geleverd en onder garantie geplaatst door 8708

J. VERBURG. PAPESTRAAT 17.

Afdeeling: **VERWARMING.**

Brengt een bezoek aan **BOEATAN**

Magazijnen van **INDISCHE KUNSTNIJVERHEID**

JURGENS' PLANTA

FIJNSTE PLANTENBOTER

45 CT. PER POND.

OVERAL VERKRIJGBAAR.

Indisch Restaurant

Vereeniging „OOST EN WEST”

LAAN v. MEERDERVOORT 187

Telefoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERScheidenheid van

OOSTERSCHE GERECHTEN.

Zorgzame en zindelijke bereiding verzekerd.

Billijk tarief.

TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTI DATANG KEMBALI.

Diners vanaf f 1.75.
Plat du Jour à f 1.25.

Uitzending van allerlei Schotels en Gebakken met verhooging van bezorgloon.

Groote of St. Jacobskerk.

ZATERDAG (2de Kerstdag)

des middags 3 uur

Kerst-Uitvoering

Het Dameszangkoor „HET LIED”.
De Heer B. BARENDSE, Baryton.
De Heer J. A. DE ZWAAN, Orgel.

Oude en Nieuwe Kerstliederen.

Kerstcantate

van

CATH. v. RENNES.

Soli voor Baryton en Orgel.

Toegang 25 cent.

Kaartverkoop bij den Heer VADER,
Rond de Groote Kerk 12. 422

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Wollen- en Donsdekens
Vellen - Vachten
Voetzakken
Tochtdekens - Tochtschermen

Afd. 2e Etage.

LIFT.

A. A. BOLT, Confiseur-Pâtissier.
Bankastraat 4c, 4d, 4e, 4f. Hofleverancier. 'S-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.
Ook verkrijgbaar in „BOEATAN”, Heulstraat 19.

A. C. H. JANSEN,
Kantoorboekhandel.

Aert v. d. Goesstraat N°. 37
TELEFOON SCHEV. 495.

 Fournisseurs
de S. M. la Reine. Fournisseurs
de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons, Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES.

Dentelles de Bruxelles Veritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés
*Compagnie
Lyonnaise*

9 Kneuterdijk - LA HAYE.

**Kunstzalen
d'Audretsch.**

HOOGHE WAL 16A.,
'S-GRAVENHAGE.

**Voortdurende
Tentoonstelling**

van
Schilderijen, Etsen en
Kunstvoorwerpen.

Geopend van 10-5,
Zondags van 2-5 uur.

Vrije Toegang.

J. A. M. MULDER, Uurwerkmaker.
Noordeinde 182-184 - Den Haag.
TELEFOON 7413.

W. P. de BOCK
PIET HEINSTR. 71-73. TEL. 1769.
GAS- en ELECTR.
ORNAMENTEN.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107
VALERIUSSTRAAT DEN HAAG
- Tramhalte Lijn 3 -

Eenig adres voor hen die zich goed
en voordeel van nieuwe of Tweede-
hands Meubelen willen voorzien. —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
van 10 tot 4 uur.